

льні відносини (регіон-регіон); взаємостосунки органів державної і муніципальної влади (регіон-муніципальне утворення).

Наведені системні аспекти трьохелементної вертикально-інтегрованої національної транспортної безпеки можливо застосувати на всіх рівнях ієрархії, але зміст основних елементів (самодостатність, стійкість, розвиток) транспортної безпеки на національному або муніципальному рівні буде змінюватися.

Література:

1. Сапронов О. Виклики, ризики та загрози національній безпеці в транспортній сфері [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2010_3/10sovbt.pdf.
2. Власик, О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О. С. Власик; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48 с.
3. Геополітика і національна безпека : словн. термінів / уклад.: Г.П. Ситник, В.Ю. Богданович, М.Ф. Єжєєв. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 232 с.
4. В.В. Морозов. Транспортна безпека : питання юридичної регламентації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pulib.if.ua/view/20458>.
5. Економічна безпека: навч. посіб. / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін.; за ред. О. М. Джужі. — К.: Алерта; КНТ ; Центр учбової літератури, 2010. — 368 с.

УДК 338.2 : 339.13

МИТНО-ТАРИФНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІТЧИЗНЯНОГО ТОВАРОВИРОБНИКА

Школенко О.Б., аспірантка

Науково-дослідний економічний інститут, м. Київ

У даній статті розглянуто основні проблеми захисту вітчизняного ринку. Проаналізовано основні аспекти митно-тарифної політики держави в умовах інтеграції. Досліджено вплив інструментів даної політики на розвиток вітчизняного товаровиробника та основних показників економічного розвитку. Зроблено висновки про необхідність удосконалення механізму митно-тарифного регулювання, спираючись на досвід наших зарубіжних сусідів.

The article considers the major problems of the domestic market protection. Basic aspects of customs and tariff state policy has been analyzed in terms of integration. We have investigated the influence of the policy instruments on the development of domestic producers and the main indicators of the general economic development. The conclusion about the necessity of the customs and tariff regulation improvement based on the experience of our foreign neighbors has been outlined.

Постановка проблеми. Україна починає активно брати участь у міжнародному поділі праці, інтеграції до Світового Співтовариства. Але, аналізуючи умови вступу до СОТ та ЄС, посилюється конкурентна боротьба вітчизняних товаровиробників. Українські товаровиробники практично не можуть витримати дану боротьбу навіть на внутрішньому ринку. Адже тенденції до загального зниження митно-тарифного захисту посилюється. Тому особливого значення набуває дослідження інструментів торгівельного захисту вітчизняної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню та врегулюванню питань митної політики та захисту вітчизняного ринку присвятили багато праць вітчизняних вчених, а саме: П. Пашко, І. Карамбович, Т. Осташко, В. Точилін, В. Венгер, А. Мостовий, В. Мартинюк. Але у вітчизняній літературі, ще не досить вивчено поняття розвитку вітчизняного ринку з точки зору захисту національних інтересів, активізації зовнішньої діяльності в умовах гармонізації митно-тарифної політики української держави в умовах інтеграції до ЄС.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження митно-тарифного захисту в зарубіжних країнах та порівняння його з українським. А також аналіз впливу основних інструментів митно-тарифної політики на доходи державного бюджету та ВВП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним фактором забезпечення сталого розвитку економіки України є вітчизняне виробництво, і аспектом збільшення дохідної частини Держбюджету повинно стати саме збільшення об'ємів вітчизняного виробництва.

В основному при встановленні податків неабияку роль відіграє бюджетний аспект, адже саме правильно встановлені ставки податків формують дохідну частину бюджету. Але при цьому урядом не прораховується вплив встановлених податків на вітчизняне виробництво.

В основному чим вищий економічний рівень розвитку держави, тим менший вплив бюджетного аспекту при встановленні податків на зовнішню торгівлю.

Протягом 2009 року до Державного бюджету України перераховано податків та зборів на суму 83 млрд. 116 млн. грн., що на 13,5% менше, ніж у попередньому році (2008 рік – 96 млрд. 47,2 млн. гривень). У той час, як обсяги імпорту, оподаткованого митом, зменшилися у 2,4 разу, ПДВ – у 1,7 разу, акцизні збори – у 3,8 разу [3, с. 4].

Загальні обсяги перерахувань у 2009 році у порівнянні з попереднім роком збільшились:

по акцизному збору – на 814,2 млн. грн. (на 36,8%);

по вивізному миту – на 185,3 млн. грн. (у 1,9 разу).

Зменшились надходження: з ПДВ – на 7 830,0 млн. грн. (на 9,7 %), ввізного мита – на 5602,0 млн. грн. (на 47,0%), єдиного збору – на 10,5млн. грн. (на 7,6%) [3, с. 5].

У процесі дослідження проаналізовано вплив митних платежів на дохідну частину Державного бюджету України. І в процесі кореляційного аналізу досліджено прямий вплив митних платежів на дохід Держбюджету. Це підтверджує коефіцієнт статистики $R^2 = 0.98$, тобто спостерігається тісний зв'язок між фактором і результатом. Рівняння кореляції показує, що при збільшенні митних платежів на 1 млн. грн., доходи бюджету збільшуються на 2,31 млн. грн.

$$Y = 28237,66 + 2,310312X_1$$

Відповідно досліджуємо рівень митного навантаження на економіку України за допомогою коефіцієнта митного навантаження. Для обчислення

номінального рівня митного навантаження на економіку (M_N) використовуємо формулу [1]:

$$M_N = \frac{M}{ВВП} * 100\%,$$

де M – надходження до державного бюджету від митних платежів;
 $ВВП$ – валовий внутрішній продукт.

На основі даної формули обчислюємо рівень митного навантаження на економіку України протягом 2000-2009 років (рис. 1).

З рис. 1. видно, що протягом 2000–2009 років митне навантаження на економіку України зростає з 3,04 % у 2000 році до 10,9 у 2009 році. Це є свідченням того, що в нашій державі ринок заповняє імпортна продукція. В нашій країні кордони для імпоротної продукції відкриті, що несе за собою негативну роль для вітчизняного виробництва, а доступ наших товарів на європейські ринки обмежено.

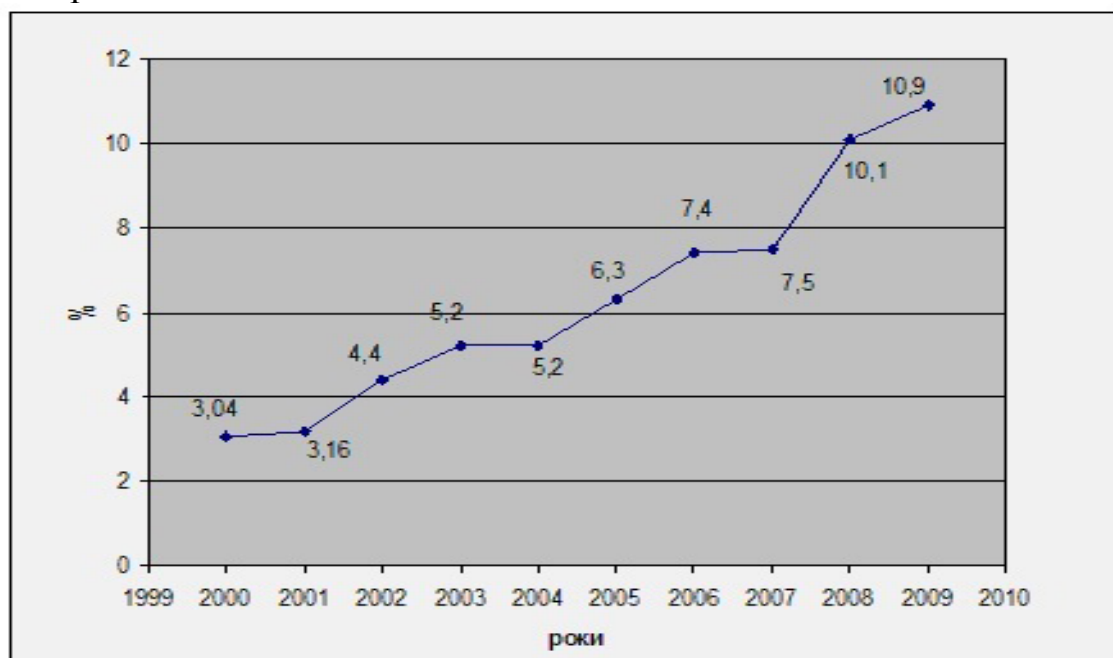

Рис. 1. Динаміка номінального рівня митного навантаження на економіку України

Розвиток міжнародної торгівлі на сучасному етапі характеризується зменшенням значення мита у міжнародному товарообігу, тоді як інститут митних режимів є важливішим місцем як головний інструмент, що має виконувати завдання митного регулювання.

З табл.1. видно, що в ЄС найвищий рівень тарифного захисту припадає на молочну галузь, відносно на 42,3% більше, ніж в Україні. А тарифний захист Туреччини займає найвищі позиції. Китай найбільш захищає такі товарні позиції, як : зерно, цукор, хлопок. Якщо розглянути захист зернових по всіх запропонованих країнах, то спостерігається, що в Україні цей захист в 1,5 разу менший. Що цікаво, одяг в США, ЄС та в Україні має однаковий захист. Але лідером по захисту внутрішнього ринку залишається Китай, порівнюючи захист України та ЄС.

Якщо порівняти нетарифний захист, то в ЄС він значно вищий, ніж в Україні. Зокрема це стосується технічних бар'єрів у торгівлі, які встановлені в ЄС і регулюють процедури пакування і маркування, методи переробки й виробництва, а також характеристики кінцевого продукту [2, с.59].

ЄС активно використовує експортні субсидії для просування продукції своїх виробників на зовнішні ринки. Крім того, ЄС використовує спеціальні захисні заходи (СЗЗ), передбачені в Угоді про сільське господарство СОТ, для захисту своїх виробників від зростання обсягів імпорту та зниження цін: 23,8% тарифних ліній сільськогосподарських товарів ЄС захищені такими заходами.

Україна ж як новий член СОТ не має права використовувати СЗЗ для захисту вітчизняних виробників [2, с. 60].

Не встигла Україна оговтатись від вступу до СОТ, як постають нові проблеми захисту вітчизняного ринку в умовах Зони Вільної Торгівлі (ЗВТ).

Європа нав'язує Україні не вигідні умови підписання договору про створення ЗВТ, і у разі прийняття цих умов АПК України зазнає втрат [4].

Таблиця 1

Тарифний захист України та її торговельних партнерів у 2009 році, (%)*

Продукти	Зв'язана ставка тарифу, що застосовується				
	Китай	ЄС	Туреччина	США	Україна
Сільськогосподарські товари					
Живі тварини, м'ясо та м'ясні продукти	14,9	24,1	132,8	2,6	13
Молоко та молочні продукти	12,2	52,3	165,8	21,1	10
Овочі та фрукти	14,9	10,3	38,8	5,5	13,1
Кофе, чай	14,9	6,6	80,3	3,7	5,8
Зернові	23,7	21,3	68,6	3,7	12,7
Насіння олійних культур, рослинні жири та олія	11,0	5,1	24,3	4,7	10,8
Цукор та вироби з цукру	27,4	25,4	107,3	15,0	17,5
Напої та тютюн	23,2	21,8	79,6	16,4	8,0
Хлопок	22,0	0,0	10,9	4,8	1,4
Інші с/г продукти	12,1	4,3	30,6	1,1	7,7
Несільськогосподарські товари					
Риба та рибопродукти	11,0	11,2	52,6	1,2	3,6
Мінеральні продукти і метали	8,0	2,0	18,4	1,7	4,5
Нафта	5,0	2,0	2,5	1,8	1,5
Продукти хімічної промисловості	6,9	4,6	16,6	2,8	5,1
Деревина, папір	5,0	0,9	26,5	0,4	0,4
Текстиль	9,8	6,5	24,5	7,9	4,1
Одяг	16,1	11,5	28,9	11,4	11,4
Шкіра, взуття	13,7	4,2	23,1	4,3	7,2
Неелектричні машини	8,5	1,7	10,9	1,2	4,2
Електричні машини	9,0	2,4	11,2	1,7	5,3
Транспортні засоби	11,4	4,1	17,9	3,1	7,5
Інші промислові товари	12,2	2,5	14,1	2,1	6,4

*Джепело : *World Tariff Profiles 2010. World Trade Organization 2010*
(http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles_10_e.pdf)

Складні переговори з Європейським Союзом стосовно доступу нашої продукції на європейський ринок складаються з нашою державою. Нам виділяється лише від тої продукції, що ми продаємо всього 0,84 % на експорт до ЄС. Вимоги ЄС це цілком відкриті умови для просування європейської продукції, а для української продукції доступ обмежено, тому уряду країни необхідно все добре проаналізувати, перш ніж погодитися на запропоновані умови [5, с. 72].

Висновки. Результати дослідження показали можливість наслідків формування ЗВТ. Тому, на думку автора, необхідно українському уряду відстоювати позиції щодо мінімального відкриття вітчизняного ринку продовольства. Необхідно проаналізувати всі аспекти продовольчої безпеки та зосередити увагу на сприятливих тенденціях зростання попиту на світових ринках продовольства для розвитку вітчизняного виробництва.

Створити гармонізоване правове середовище для забезпечення стабільного розвитку суб'єктів торговельних відносин шляхом запозичення законодавства ЄС для законодавства України.

Умови зниження митних тарифів не на користь вітчизняним товаровиробникам, але Україна погодилася, тому необхідно захист власного виробника здійснювати за рахунок нетарифних інструментів. Україна повинна жорстко відстоювати обсяги квот на експорт в ЄС продукції сільського виробництва, збільшення експорту сприятиме розвитку вітчизняного виробництва.

Україні необхідно провести ряд реформ, спрямованих на підготовку внутрішнього ринку до роботи в умовах підвищеної конкуренції.

Література:

1. Мартинюк В.П. Митна складова економічної безпеки держави: Економічне обґрунтування та оцінка сучасного стану / В. П. Мартинюк // Наука молода: зб. наук. праць. – Тернопіль: "Економічна думка" ТДЕУ. – №11. – 2009. – С. 118 – 123.

2. Осташко Т.О. Ризики для сільського господарства від встановлення зони вільної торгівлі з ЄС / Т.О. Осташко // Економіка України. – 2011. – № 3. – С. 57-69.

3. Підсумки роботи Держмитслужби за 2009 рік [Текст] – Київ: ДМСУ, 2010. – 120 с.

4. Український клуб аграрного бізнесу. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://agribusiness.kiev.ua/uk/news/ukraine/30-06-2010/1277912858>

5. Школенко О. Б. Проблеми захисту вітчизняного ринку в умовах зони вільної торгівлі з Європейським Союзом : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. [«Стратегії стійкого розвитку економіки»], (Київ, 27 квітня 2011 р.) / М-во освіти науки молоді та спорту України, Європ. ун-т, – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2011. – С. 72– 75.

6. World Tariff Profiles 2010. World Trade Organization 2010. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles10_e.pdf – (р.59,75,162,164,166).